

wprost

WT.

POLSKA NAUKA ŚLADAMI KOPERNIKA

AKADEMIA
KOPERNIKAŃSKA –
ŻYWY POMNIK
MIKOŁAJA KOPERNIKA

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW BUDŻETU PAŃSTWA, PRYZNANYCH PRZEZ
MINISTRA NAUKI W RAMACH PROGRAMU SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ NAUKI

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Społeczna
Odpowiedzialność
Nauki

Polska nauka śladami Kopernika

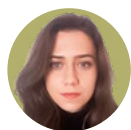
PREZENT NA 550. URODZINY MIKOŁAJA KOPERNIKA. TAK DZIAŁA AKADEMIA

Fot. Shutterstock

Pomnik Mikołaja Kopernika w Warszawie

Polska nauka śladami Kopernika

Akademia Kopernikańska w założeniu
**MIAŁA STANOWIĆ ŻYWY POMNIK UZNANIA
ZA OSIĄGNIĘCIA NAUKOWE MIKOŁAJA KO-
PERNIKA**, a także być instytucją, która do-
strzega i wspiera naukowe brylanty. Co
wiadomo o jednostce i w jaki sposób podsu-
mowała niemal rok pracy? Przedstawiamy
szczegóły.

Tekst: **Magdalena Frindt**

19 lutego 2023 roku to oficjalna data inaugu-
racji działania Akademii Kopernikańskiej.
Dzień ten nie został wybrany w sposób przy-
padkowy. Dokładnie 550 lat wcześniej uro-
dził się Mikołaj Kopernik – wybitny polski naukowiec,
dla którego astronomia – o czym wielu zapomina – była
tylko jednym z wielu zainteresowań. Nie zmienia to

Polska nauka śladami Kopernika

faktu, że powiedzenie „wstrzymał Słońce i ruszył Ziemię” przylgnęło do niego na zawsze, a założenia teorii heliocentrycznej przyswajają uczniowie w najdalszych zakątkach świata.

– Mimo iż był niezwykle zapracowanym kanonikiem, potrafił znajdować czas na badania astronomiczne. Gdy przyjrzymy się tym administracyjno-politycznym funkcjom, które pełnił Kopernik, a oprócz tego jego owocom naukowym na gruncie astronomii, to już choćby z tego względu można powiedzieć, że był to człowiek wybitny – powiedział prof. Michał Kokowski w wywiadzie dla „Wprost”.

Żywy pomnik Kopernika na 550. urodziny. Tak powstała Akademia Kopernikańska

Akademia Kopernikańska to międzynarodowa korporacja, którą tworzą polscy i zagraniczni naukowcy. W jej składzie może znaleźć się maksymalnie 100 osób, które powołuje prezydent na wniosek poszczególnych Izb Akademii.

Polska nauka śladami Kopernika

*„Aby stać się częścią Akademii, każdy kandydat **MUSI UZYSKAĆ PISEM-
NĄ REKOMENDACJĘ OD PRZYNAJ-
MNIEJ DWÓCH DOTYCHCZASOWYCH
CZŁONKÓW** oraz poparcie konkret-
nej Izby.*

Wskazanie pierwszego składu Akademii (w liczbie nieprzekraczającej połowy pełnego składu każdej Izby) było zadaniem ministra edukacji i nauki, na którego wniossek powołań dokonał prezydent.

Do ustawowych zadań Akademii Kopernikańskiej zalicza się realizowanie programu, który obejmuje:

- finansowanie badań naukowych (w tym przyznawanie Stypendiów Kopernikańskich i Grantów Mikołaja Kopernika),
- udzielanie wsparcia Szkole Głównej Mikołaja Kopernika,
- przyznawanie Nagród Kopernikańskich,

Polska nauka śladami Kopernika

- powoływanie Ambasadorów Akademii Kopernikańskiej i udzielanie wsparcia finansowego na zadania przez nich realizowane,
- organizację Światowego Kongresu Kopernikańskiego, a także konferencji, sympozjów i seminariów,
- szeroko pojętą współpracę międzynarodową.

„Narodowy Program Kopernikański zakłada podjęcie działań, których celem ma być znaczące wzmocnienie polskiej nauki, polskiej kadry akademickiej i zwiększenie jej konkurencyjności. Zadania te mają być realizowane przede wszystkim przez rozwój współpracy międzynarodowej m.in. poprzez włączanie zagranicznych badaczy we współpracę z polskimi ośrodkami naukowymi, organizację debat i promocję polskich osiągnięć naukowych za granicą, wspieranie przy pomocy grantów zarówno dla wybitnych uczonych i ich zespołów badawczych jak i dla młodych rokujących uczonych” – czytamy na stronie instytucji.

Polska nauka śladami Kopernika

*Działalność Akademii Kopernikańskiej jest **OPARTA NA FILARACH, KTÓRE NAWIAZUJĄ DO PROFILU BADAŃ PROWADZONYCH PRZEZ MIKOŁAJA KOPERNIKA.** Są to: astronomia, ekonomia, prawo, medycyna oraz teologia i filozofia.*

Prace są prowadzone w następujących jednostkach: Izba Astronomii i Nauk Matematyczno-Przyrodniczych, Izba Nauk Medycznych, Izba Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, Izba Filozofii i Teologii, Izba Nauk Prawnych oraz dodatkowej Izbie Laureatów Nagrody Kopernikańskiej.

Struktura Akademii Kopernikańskiej

Jednym z organów Akademii Kopernikańskiej jest Zgromadzenie Ogólne, które stanowi najwyższą władzę jednostki, a w jego skład wchodzi wszyscy członkowie Akademii. Działa w ramach posiedzeń zwyczaj-

Polska nauka śladami Kopernika

nych i nadzwyczajnych, które zwołuje Sekretarz Generalny.

Zgromadzenie Ogólne zajmuje się kwestiami merytoryczno-strategicznymi (takimi jak: wyznaczenie kierunków działań Akademii Kopernikańskiej oraz sprawowanie nadzoru nad działalnością instytucji), personalnymi (opiniowanie kandydatów na członków Akademii wskazywanych przez poszczególne Izby, przedkładanie kandydatur prezydentowi a także wybór kandydatów na stanowiska Sekretarza Generalnego Akademii oraz Rektora Szkoły Głównej Mikołaja Kopernika) oraz sprawami na styku merytoryczno-finansowym (przyjmowanie rocznych sprawozdań finansowych wraz ze sprawozdaniem z badań oraz sprawozdań z działalności Akademii, przedstawianych przez Sekretarza Generalnego) i natury etycznej (uchwalanie Zasad Etyki Akademii).

Ważnym organem jest również Prezydium Akademii Kopernikańskiej, w skład którego wchodzi Sekre-

Polska nauka śladami Kopernika

tarz Generalny (jednocześnie Przewodniczący Prezydium) oraz przewodniczący wszystkich Izb Akademii Kopernikańskiej.

Głos doradczy mają Rektor Szkoły Głównej Mikołaja Kopernika, Dyrektor Centrum Badawczego Mikołaja Kopernika oraz osoby zaproszone przez Sekretarza Generalnego. Rolą Prezydium jest wspieranie Sekretarza Generalnego w jego działalności.

W ramach instytucji funkcjonuje również Biuro Akademii Kopernikańskiej, którego głównym celem jest zapewnienie obsługi administracyjno-organizacyjnej jednostki. Zarządza nim Dyrektor, którego powołuje Sekretarz Generalny w drodze konkursu.

Na stanowisko Sekretarza Generalnego może zostać wybrany jeden z członków Akademii, wskazany przez Zgromadzenie Ogólne i powołany przez prezydenta. Kadencja trwa siedem lat, a funkcję można sprawować tylko raz. Zadaniem Sekretarza Generalnego jest kierowanie bieżącą działalnością instytucji oraz reprezentowanie jej na zewnątrz. Obecnie tę funkcję pełni prof.

Polska nauka śladami Kopernika

dr hab. Krzysztof Marian Górski. Z kolei dr hab. Witold Mazurek objął stanowisko Dyrektora Biura Akademii Kopernikańskiej. Tę funkcję można sprawować nie dłużej niż przez dwie, następujące po sobie kadencje. Kadencja w tym przypadku trwa cztery lata.

Najważniejsze punkty w historii Akademii Kopernikańskiej

Działalność Akademii Kopernikańskiej w 2023 roku została podsumowana w ramach krótkiego raportu. Wśród najważniejszych wydarzeń wyróżniono I Światowy Kongres Kopernikański, który odbył się w Toruniu w dniach 19-21 lutego 2023 roku. Podczas wydarzenia doszło do ukonstytuowania organów Akademii Kopernikańskiej. Odbywały się również debaty, w których wzięli udział naukowcy z całego świata, w tym pięciu laureatów Nagrody Nobla: astronom prof. Didier Queloz, fizyk prof. Arthur B. McDonald, astronom prof. Michel Mayor, fizyk prof. Barry C. Barish oraz astronom i kosmolog prof. Phillip James Edwin Peebles.

Polska nauka śladami Kopernika

Innym ważnym punktem w kalendarzu Akademii było przyznanie po raz pierwszy Nagród Kopernikańskich, które mają trafiać do wybitnych naukowców za istotne osiągnięcia w perspektywie nauki w skali światowej. W czerwcu 2023 roku wyróżnienie otrzymali: astronom i kosmolog prof. Philip J. E. Peebles oraz fizyk prof. Barry C. Barish.

Zgromadzenie Ogólne Akademii Kopernikańskiej nadało również pierwsze tytuły Ambasadora Akademii Kopernikańskiej.

WYRÓŻNIENIE OTRZYMALI: *Marek P. Szpak, Marek Chodakiewicz, Iwona Grzegorczyk, Markus Brunnermeier, Piotr Styś, Arthur McDonald, David Marsh, Oldřich Hajek i Mikołaj Winnicki.*

Do zadań nagrodzonych należy nie tylko propagowanie polskiej nauki i kultury za granicą, ale również

Polska nauka śladami Kopernika

upowszechnianie wiedzy o polskiej historii oraz dziedzictwie narodowym i wielopłaszczyznowa promocja współpracy w takich dziedzinach jak: kultura, edukacja, nauka, życie społeczne oraz gospodarcze.

Mówiąc o promocji polskiej nauki, nie można zapominać o powstałej platformie informacyjnej polish-science.pl, na której treści są publikowane w polskim oraz ośmiu innych językach. Wszystko po to, aby ułatwić i rozszerzyć dostęp do informacji na temat podejmowanych przez Akademię działań.

W listopadzie 2023 roku odbyła się inauguracja roku akademickiego Szkoły Głównej Mikołaja Kopernika. Jest to instytucja, która obecnie koncentruje się na kształceniu doktorów i doktorów habilitowanych w ramach uruchomionych szkół doktorskich, które zostały uruchomione w: Kolegium Astronomii i Nauk Przyrodniczych w Toruniu, Kolegium Nauk Medycznych w Olsztynie, Kolegium Nauk Ekonomicznych i Zarządzania w Warszawie, Kolegium Filozofii i Teologii w Krakowie oraz Kolegium Nauk Prawnych w Lublinie.

Polska nauka śladami Kopernika

W raporcie podsumowano także działalność Akademii Kopernikańskiej z uwzględnieniem organizacji i udziału w debatach oraz konferencjach międzynarodowych, a także nawiązywanie współprac w obszarach kopernikańskich.

Kontrowersje wokół Akademii Kopernikańskiej

Jeszcze przed powstaniem Akademii Kopernikańskiej, sam zamysł powołania instytucji do życia wywołał kontrowersje. Pojawiały się krytyczne komentarze i wątpliwości, zarówno ze środowiska naukowego, jak i polityków ówczesnej opozycji, o możliwość upolitycznienia instytucji oraz nakładania się jej kompetencji z istniejącymi już naukowymi podmiotami.

Przemysław Czarnek, jeszcze jako minister edukacji i nauki, odpierał te zarzuty. – To szansa dla każdej uczelni w Polsce. Akademia Kopernikańska nie jest dodatkową uczelnią publiczną. Szkoła Główna Mikołaja Kopernika, która będzie funkcjonowała w ramach Aka-

Polska nauka śladami Kopernika

demii Kopernikańskiej, to miniaturka uczelni wyższej, przeznaczona wyłącznie do kształcenia elit. Nie stwarza żadnego zagrożenia dla kogokolwiek.

„*Istotą Akademii Kopernikańskiej jest DZWIGNIĘCIE POLSKIEJ NAUKI POPRZECZ ZAANGAŻOWANIE W NIĄ WYBITNYCH NAUKOWCÓW, głównie Polaków, także z zagranicy – powiedział w wywiadzie dla „Wprost”.*

Po wyborach parlamentarnych, a także uformowaniu rządu na czele z Donaldem Tuskiem, ministrem edukacji został Dariusz Wiczorek. Polityk w wywiadzie dla „Dziennika Gazety Prawnej” zapowiedział, że potrzebne są zmiany i przeprowadzenie reform. Nie chciał jednak mówić o szczegółach. W nawiązaniu do przyszłości Akademii Kopernikańskiej i pytania o ewentualne „zagłózenie” instytucji odparł: „Zachowajmy spokój i zdrowy rozsądek”.

Polska nauka śladami Kopernika

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW BUDŻETU PAŃSTWA,
PRZYZNANYCH PRZEZ MINISTRA NAUKI W RAMACH
PROGRAMU SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ NAUKI

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Polska nauka śladami Kopernika

NAGRODY KOPERNIKAŃSKIE, CZYLI „POLSKI NOBEL”

Fot. Akademia Kopernikańska

Pierwsi laureaci Nagród Kopernikańskich

Polska nauka śladami Kopernika

*Dwaj światowej sławy profesorowie, **JAMES PEEBLES ORAZ BARRY CLARK BARISH, TO ZDOBYWCY LICZNYCH NAUKOWYCH WYRÓŻNIEŃ Z NAGRODĄ NOBLA NA CZELE. W 2023 roku otrzymali również „polskiego Nobla”, czyli Nagrodę Kopernikańską.***

*Tekst: **Piotr Barejka***

Nagrody Kopernikańskie zostały okrzyknięte mianem „polskiego Nobla”, choć ich historia jest znacznie krótsza niż wyróżnień przyznawanych w Szwecji od 1901 roku. Wręczane są od 2023 roku przez Akademię Kopernikańską za wybitne osiągnięcia naukowe o przełomowym znaczeniu i zasięgu międzynarodowym. Wyboru laureata dokonuje Prezydium Akademii, zaś kandydatów mogą zgłosić przedstawiciele najwyższych władz – prezydent, premier oraz minister odpowiedzialny za szkolnictwo wyż-

Polska nauka śladami Kopernika

szę i naukę – a także Izba Akademii, dziesięciu członków Akademii lub laureat Nagrody Kopernikańskiej.

Wyróżnienia przyznawane są za dokonania w dziedzinie astronomii, ekonomii, medycyny, filozofii, teologii lub prawa. Wszystkimi tymi dziedzinami – jak na człowieka renesansu przystało – zajmował się Mikołaj Kopernik. Indywidualna nagroda pieniężna to aż 500 tysięcy złotych.

Pierwszymi laureatami zostali dwaj nobliści

Pierwsze Nagrody Kopernikańskie wręczono podczas uroczystej gali na warszawskim Zamku Królewskim w czerwcu 2023 roku.

---

*Laureatami zostali nobliści, **PROFESOR PHILIP JAMES EDWIN PEEBLES ORAZ PROFESOR BARRY CLARK BARISH**, którzy automatycznie stali się członkami Akademii Kopernikańskiej.*

Polska nauka śladami Kopernika

Podczas ogłoszenia nazwisk laureatów profesor Krzysztof Górski, sekretarz generalny Akademii, nazywał obu naukowców „postaciami pomnikowymi”.

– W osobie naszych laureatów zbliżamy się bezpośrednio do kontaktu z tym, co jest najpiękniejsze w nauce. Do kontaktu przez pokolenia, dekady rozwoju nauki – mówił.

– Obaj laureaci zajmują się badaniami dotyczącymi teorii względności, kosmologią i poznawaniem całego wszechświata – zauważał profesor Górski. – Panowie profesorowie prezentują tryumfy rozpoczęte przez intelektualne osiągnięcia Alberta Einsteina. Ich osiągnięcia kojarzą mi się ze słowami Adama Mickiewicza: „tam sięgaj, gdzie wzrok nie sięga” – dodawał.

Profesor James Peebles, czyli pionier badań nad strukturą kosmosu

Profesor Philip James Edwin Peebles to kanadyjski astronom i kosmolog, który uważany jest za jednego

Polska nauka śladami Kopernika

z wiodących kosmologów teoretycznych na świecie, bywa również nazywany „architektem współczesnej kosmologii”. Jak czytamy na portalu urania.edu.pl, jego teoretyczne prace pozwoliły przekształcić kosmologię ze sfery spekulacji do naukowo rozwiniętej dyscypliny. Dlatego kanadyjski naukowiec otrzymał w 2019 roku Nagrodę Nobla w dziedzinie fizyki.

„Nagroda została przyznana za wkład
W NASZE ZROZUMIENIE EWOLUCJI WSZECHŚWIATA I MIEJSCA ZIEMI W KOSMOSIE. *James Peebles otrzymał ją za teoretyczne odkrycia w kosmologii fizycznej*” – uzasadniał Komitet Noblowski.

James Peebles urodził się 25 kwietnia 1935 roku w Kanadzie. Ukończył studia na Uniwersytecie w Manitobie, a następnie studiował na słynnym Uniwersytecie Princeton, gdzie w 1962 roku obronił doktorat

Polska nauka śladami Kopernika

w dziedzinie fizyki. 89-letni dziś profesor pozostał w Princeton przez całą swoją karierę, obecnie jest tam emerytowanym profesorem nauk ścisłych Alberta Einsteina. Kosmologią i problematyką początków Wszechświata kanadyjski uczony zajmuje się od 1964 roku. Przez kilkadziesiąt lat pracy naukowej był współtwórcą wielu modeli naukowych, w tym tych dotyczących Wielkiego Wybuchu, zajmował się badaniami zagadnień tak zwanej czarnej materii i czarnej energii. Uznawany jest za pioniera badań nad strukturą kosmosu. Jako jeden z pierwszych pisał o istnieniu tak zwanego mikrofalowego promieniowania tła.

Teoretyczne prace profesora Peeblesa dotyczą głównie kosmologii fizycznej i pochodzenia wszechświata. Jest autorem i współautorem blisko 250 publikacji naukowych oraz siedmiu książek, które cytowano dziesiątki tysięcy razy. Należy między innymi do Amerykańskiej Akademii Sztuk i Nauk, Amerykańskiego Towarzystwa Astronomicznego czy Narodowej Akademii Nauk USA. Lista zdobytych przez niego wyróżnień jest

Polska nauka śladami Kopernika

równie długa. Wśród nich: Medal Eddingtona, Złoty Medal Królewskiego Towarzystwa Astronomicznego oraz Nagroda Heinemana Amerykańskiego Towarzystwa Astronomicznego, został wyróżniony również przez Fundację Petera Grubera oraz Izraelski Instytut Techniczny Technion, otrzymał Nagrodę Crafoorda i Medal Diraca. Peebles jest też Doktorem Honoris Causa Narodowego Uniwersytetu w Cordobie oraz Uniwersytetu Kolumbii Brytyjskiej.

Wykłady prowadził na najśłynniejszych światowych uczelniach jak Uniwersytet Yale, Cambridge czy Oxford, a także w Instytucie Technologii w Massachusetts czy Kalifornijskim Instytucie Technicznym. Profesor odwiedzał również Polskę. W lutym 2023 brał udział w otwarciu Światowego Kongresu Kopernikańskiego, na którym wygłosił inauguracyjny wykład. Mówił również o roli Mikołaja Kopernika. Zwracał uwagę, że słynny astronom oparł się na ówczesnej wiedzy i ją rozwijał, a to sposób, w jaki współcześnie rozwija się nauka.

Polska nauka śladami Kopernika

– *Polska jest dobrze przygotowana do NOWYCH POSTĘPÓW W ASTRONOMII FAL GRAWITACYJNYCH, poszukiwaniu fundamentalnych praw fizyki, takich jak kwestia tego, co odpowiada za ciemną materię i ciemną energię,*

zarówno na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika, jak i w innych miejscach w Polsce – zauważał.

– Według mnie największe odkrycia są nieoczekiwane – podsumował swój wykład noblista.

Również Nagrodę Kopernikańską naukowiec otrzymał za badania teoretyczne, które ustanowiły dziedzinę kosmologii fizycznej i dały podwaliny współczesnego modelu Wszechświata.

Profesor Barry Clark Barish potwierdził to, o czym pisał Einstein

Profesor Barry Clark Barish to natomiast amerykański fizyk, który laureatem Nagrody Nobla został wraz

Polska nauka śladami Kopernika

z Kipem Thorne’em i Rainerem Weissem w 2017 roku za decydujący wkład w opracowanie detektora LIGO oraz zaobserwowanie fal grawitacyjnych. Również Nagrodę Kopernikańską naukowiec otrzymał za wiodący udział w odkryciu fal grawitacyjnych. Istnienie tych fal, które powstają wskutek kolizji dwóch czarnych dziur, zakładał już Albert Einstein, jednak po raz pierwszy zaobserwowano je dopiero w 2015 roku. Dotarcie echa fal do znajdującego się w USA detektora LIGO zajęło ponad miliard lat. Ich pierwszą obserwację natychmiast okrzyknięto rewolucją w astrofizyce.

Naukowiec urodził się 27 stycznia 1936 roku w amerykańskim mieście Omaha. Jego rodzice nie pochodzili jednak z USA. Do Stanów wyemigrowali z Polesia. Barish dorastał w południowej Kalifornii, do szkoły średniej chodził w Los Angeles, a studia ukończył na Uniwersytecie Kalifornijskim w Berkeley w 1957 roku. Pięć lat później uzyskał na tej uczelni doktorat w zakresie fizyki.

Od 1963 roku jest związany z California Institute of Technology (CALTECH), gdzie dołączył do zespołu zaj-

Polska nauka śladami Kopernika

mującego się eksperymentami z dziedziny fizyki cząstek, a następnie w swoich badaniach koncertował się na cząstkach elementarnych. Przez dwanaście lat (od 1984 do 1996 roku) kierował w CALTECH grupą badawczą Fizyki Wysokich Energii, którą nazywa się jednym z najbardziej kreatywnych astronomicznych zespołów naukowych końca XX wieku. Portal „Nauka w Polsce” przypomina, że w latach 80. naukowiec zainicjował także międzynarodowe prace nad budową podziemnego detektora, który miał służyć do „poszukiwania dowodów na istnienie hipotetycznej cząstki określanej jako monopol magnetyczny”. Kierował także projektem, który miał doprowadzić do powstania Międzynarodowego Zderzacza Liniowego (ILC).

Podobnie jak profesor Peeble, jest laureatem licznych prestiżowych nagród jak Enrico Fermi Prize, którą otrzymał w 2016 roku, a także nagrody Europejskiego Towarzystwa Fizyki, którą przyznano mu w 2017 roku za „wiodący udział w pracach obserwatorium LIGO, które przyczyniły się do detekcji fal grawitacyjnych, co

Polska nauka śladami Kopernika

otworzyło nowe okno na Wszechświat”. W projekt LIGO, dzięki któremu profesor Barish znalazł się również wśród laureatów Nagrody Nobla, zaangażowanych było blisko 1000 badaczy na całym świecie.

– *W czasie mojej długiej kariery naukowej spotykałem się z naukowcami z całego świata. Naukowcy porozumiewają się ze sobą bardzo efektywnie. **ISTOTNE JEST TO, ŻEBY BUDOWAĆ NAUKĘ BEZ SZTUCZNEGO STAWIANIA GRANIC** – przyznał naukowiec po otrzymaniu Nagrody Kopernikańskiej.*

Podkreślał również, że pierwszym naukowcem, o którym dowiedział się jeszcze w dzieciństwie, był właśnie Mikołaj Kopernik. Wspominał, że o słynnym polskim astronomie opowiedział mu wujek, z którym oglądał zachody Słońca w rodzinnym stanie Nebraska.

Polska nauka śladami Kopernika

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW
MINISTERSTWA EDUKACJI I NAUKI W RAMACH PROGRAMU
„SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ NAUKI”

Ministerstwo
Edukacji i Nauki

Polska nauka śladami Kopernika

ROK 2023 POD ZNAKIEM KOPERNIKA. I ŚWIATOWY KONGRES KOPERNIKAŃSKI

Fot. Akademia Kopernikańska

I Światowy Kongres Kopernikański

Polska nauka śladami Kopernika

I Światowy Kongres Kopernikański zorganizowany został w dniach 19-21 lutego 2023 roku. To właśnie podczas tego wydarzenia

**OFICJALNIE INAUGUROWANO DZIAŁALNOŚĆ
AKADEMII KOPERNIKAŃSKIEJ.**

Tekst: **Gabriela Keklak**

Mikołaj Kopernik urodził się 19 lutego 1473 roku w Toruniu i to właśnie w tym polskim mieście, którego dumą jest uniwersytet jego imienia, 550 lat później, zainaugurowany został I Światowy Kongres Kopernikański.

Podwójny Kongres Kopernikański

I Światowy Kongres Kopernikański organizowany przez Akademię Kopernikańską to wydarzenie, które planowo odbywać ma się co pięć lat. Inauguracja pierw-

Polska nauka śladami Kopernika

szej edycji trzydniowej imprezy odbyła się 19 lutego 2023 roku w Auli UMK.

Tego samego dnia Uniwersytet Mikołaja Kopernika obchodził swoje święto, w związku z którym wystartowało trwające cały rok wydarzenie naukowe o formule kroczącej, organizowane przez wspomnianą uczelnię wraz z Uniwersytetem Jagiellońskim, Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim oraz Instytutem Historii Nauki Polskiej Akademii Nauk. W Olsztynie, Krakowie i Toruniu do końca 2023 roku organizowane były naukowe wykłady, badające spuściznę intelektualną Mikołaja Kopernika.

W związku z tym Aula Uniwersytetu Mikołaja Kopernika była tego dnia miejscem rozpoczęcia dwóch inicjatyw, mających na celu upamiętnienie wybitnego astronoma i promocję polskiej nauki.

Ważnym punktem uroczystości był wykład inauguracyjny, który wygłosił prof. Phillip James Edwin Peebles, kanadyjski astronom i kosmolog, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie fizyki za 2019 rok.

Polska nauka śladami Kopernika

– *To zaszczyt przemawiać na Światowym Kongresie Kopernikańskim zorganizowanym z okazji 550. rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika i tym samym*
PRZYCZYNIĆ SIĘ DO UCZCZENIA WIELKIEJ REWOLUCJI KOPERNIKAŃSKIEJ,
która wymusiła świadomość, gdzie jesteśmy w Układzie Słonecznym, ku niezadowoleniu niektórych w tamtym czasie, a ostatecznie ku zbudowaniu nas wszystkich – mówił noblista.

– Udało mi się odegrać wiodącą rolę w dokonaniu innego wielkiego postępu: wykazaniu, że nasz wszechświat nie jest stały, lecz ewoluuje – podkreślił.

Wręczenie powołań do Akademii Kopernikańskiej

Pierwszy dzień Światowego Kongresu Kopernikańskiego był też okazją do wręczenia powołań do Akade-

Polska nauka śladami Kopernika

mii Kopernikańskiej, gremium skupiającego 100 znanych zagranicznych i polskich naukowców.

– Przed Państwem wspaniały pomnik ku czci Mikołaja Kopernika złożony z naukowców z całego świata. Izby Kopernikańskie i Akademia Kopernikańska to nie jest konkurencja dla polskich uczelni, to płaszczyzna wymiany doświadczeń, myśli i osiągnięć naukowych – mówi ówczesny minister edukacji i nauki Przemysław Czarnek, który powołania wręczał wraz z Grażyną Ignaczak-Bandych z Kancelarii Prezydenta RP.

Na Sekretarza Akademii Kopernikańskiej wybrany został prof. dr hab. Krzysztof Marian Górski. Czytając życiorys naukowca, odnosi się wrażenie, że pracował w najważniejszych dla astronomów miejscach – od Centrum Astronomicznego im. Mikołaja Kopernika Polskiej Akademii Nauk po Centrum Lotów Kosmicznych imienia Roberta H. Goddarda w Maryland. Był członkiem zespołu naukowego misji satelity Planck i laureatem zespołowych nagród NASA za 2010, 2011 i 2014 rok, a także Gruber Cosmology Prize w 2018 roku.

Polska nauka śladami Kopernika

W swojej pracy naukowej zajmuje się kosmologią obserwacyjną, wielkoskalową strukturą Wszechświata i mechanizmem powstawania galaktyk. Zajmuje się badaniami mikrofalowego promieniowania tła (CMB).

Gala Nauki Polskiej

Dzień inauguracyjny Światowego Kongresu Kopernikańskiego był także Dniem Nauki Polskiej. Z tej okazji zorganizowana została specjalna gala, podczas której przyznano nagrody wybitnym uczonym, którzy reprezentują różne dziedziny polskiej nauki.

LAUREACI ZOSTALI UHONOROWANI ZA ZASŁUGI W PIĘCIU KATEGORIACH: *za znaczące osiągnięcia w zakresie działalności naukowej, dydaktycznej, wdrożeniowej, organizacyjnej oraz całokształt dorobku.*

Polska nauka śladami Kopernika

Te ostatnie, bardzo prestiżowe wyróżnienia otrzymali:

– prof. dr hab. inż. Maria Jolanta Szpakowska z Politechniki Gdańskiej,

– prof. dr hab. inż. Marian Mikołajczyk z Centrum Badań Molekularnych i Makromolekularnych Polskiej Akademii Nauk,

– prof. dr hab. n. med. Andrzej Pająk z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie,

– dr hab. Henryk Kiereś z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II,

– Katarzyna Polak z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Panel noblistów

20 lutego 2023 roku, w drugi dzień Światowego Kongresu Kopernikańskiego, do wspólnej rozmowy zasiadło pięciu noblistów – prof. Philip James Edwin Peebles, prof. Michel Gustave Édouard Mayor, prof. Barry Clark Barish, prof. Arthur B. McDonald, prof. Didier

Polska nauka śladami Kopernika

Patrick Queloż. Panel moderowany był przez wybranego dzień wcześniej na Sekretarza Akademii Kopernikańskiej prof. Grzegorza Górskiego.

„*Dyskusja dotyczyła głównie fizyki i astronomii – czyli dziedzin, w których są oni ekspertami. NAUKOWCY PORUSZYLI JEDNAK TAKŻE WĄTKI WAŻNE DLA WSPÓŁCZESNEGO ŚWIATA, w tym trudne tematy, jak wojna na Ukrainie, pandemia COVID-19 czy zmiany klimatyczne.*

Nobliści w rozmowie wiele razy nawiązywali do stwierdzenia, że nauka jest inspirowana ciekawością i najlepiej działa, kiedy nie stawia się jej granic.

Dyskusję poprzedziło wystąpienie premiera Mateusza Morawieckiego w rządzie PiS. – Mikołaj Kopernik, który był jednym z absolutnie wyjątkowych odkrywców dzisiaj patronuje nam w tym, żeby szukać prawdziwej, głębokiej wiedzy, która ma nam dawać po-

Polska nauka śladami Kopernika

szerzenie granic prawdy, granic poznania, ale także lepsze życie – budować lepszy świat – mówił ówczesny szef rządu.

Piknik KOPERNIKAński

Organizatorzy Światowego Kongresu Kopernikańskiego nie zapomnieli o młodszych pokoleniach. Jednym z wydarzeń, które zachęcać miały ich do zgłębiania wiedzy był Piknik KOPERNIKAński.

W Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy Fundacja „Arte et Marte” zaprezentowała film zrealizowany w technologii wirtualnej rzeczywistości „Kartka z Powstania”.

Dzieci i młodzież **MOGLI TEŻ WZIĄĆ UDZIAŁ W WYSTAWIE „APOLLO 111” CZY WARSZTATACH „LABORATORIA PRZYSZŁOŚCI”**, gdzie do dyspozycji mieli gogle VR czy drukarki i długopisy 3D.

Polska nauka śladami Kopernika

Uczestnicy pikniku mogli również obejrzeć w planetarium nocne niebo nad Toruniem, uczyli się rozpoznawać gwiazdozbiory i poznawali ciekawostki na temat Mikołaja Kopernika.

Podpisanie „Deklaracji Toruńskiej”

Podczas trzeciego dnia obrad I Światowego Kongresu Kopernikańskiego miało miejsce podpisanie „Deklaracji Toruńskiej”. Przedstawiciele z dziewięciu krajów w przeprowadzonej debacie koncentrowali się na zagadnieniach związanych ze swobodą prowadzenia badań naukowych i publikowania ich wyników. Ważnymi elementami publicznej dyskusji były również kwestie dotyczące szeroko pojętej wolności nauki.

„Badania naukowe, których wynikiem są nierzadko zdumiewające ustalenia, mogą dokonywać się tylko w warunkach zapewnienia uczonym pełnej swobody prowadzenia takich działań, nieskrępowanej możliwości ogłaszania wyników tych badań, ale także nieograniczanych w żaden sposób, możliwości poddawania

Polska nauka śladami Kopernika

ogłaszanych wyników badań, rzetelnej i krytycznej debacie naukowej. Tylko w takiej atmosferze, możliwy jest prawdziwy rozwój nauki, a w ślad za tym, rozwój narodów i państw” – czytamy w „Deklaracji Toruńskiej”, którą podpisali uczestnicy debaty.

„*Ministrowie zadeklarowali, że będą podejmować wszelkie działania, aby*
**ZAPEWNIĆ WOLNOŚĆ PROWADZENIA
BADAŃ NAUKOWYCH ORAZ SWOBODĘ
KRYTYKI** *i debaty naukowej.*

– Po pierwsze: żaden naukowiec nie może być pociągany do odpowiedzialności dyscyplinarnej na uczelni z powodu głoszenia swoich przekonań światopoglądowych i religijnych – mówił minister Przemysław Czarnek. Wskazywał także, jako drugi punkt swojej wypowiedzi, że akademickie podwórka powinny być przestrzenią wolnej debaty. – Mamy absolutnie świadomość tego, że nie byłaby możliwa teoria heliocen-

Polska nauka śladami Kopernika

tryczna, nie byłoby rewolucji w nauce, której dokonał Mikołaj Kopernik, gdyby nie fakt, że żył i tworzył w wolnym kraju. Tutaj w Polsce miał warunki do tego, żeby odkrywać rzeczywistość i pokazywać ją całemu światu – podsumował Czarnek.

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW BUDŻETU PAŃSTWA,
PRYZNANYCH PRZEZ MINISTRA NAUKI W RAMACH
PROGRAMU SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ NAUKI

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Polska nauka śladami Kopernika

NAUKOWCY Z POLSKI I ŚWIATA IDĄ W ŚLADY KOPERNIKA

Liczne dziedziny nauki, w których działał Mikołaj Kopernik stały się inspiracją dla izb Akademii Kopernikańskiej

Polska nauka śladami Kopernika

Astronomia i nauki medyczno-przyrodnicze, medycyna, ekonomia, filozofia i prawo – PIĘĆ OBSZARÓW, KTÓRYMI ZAJMOWAŁ SIĘ MIKOŁAJ KOPERNIK, MAJĄ BYĆ ZGŁĘBIANE PRZEZ NAUKOWCÓW SKUPIONYCH W RAMACH AKADEMII KOPERNIKAŃSKIEJ. Do każdej z Izb Akademii wejdzie do 20 członków powoływanych przez prezydenta. Nie będą to zamknięte gremia: izbom odpowiadają tematyczne kolegia, które będą kształcić doktorantów.

Tekst: **Martyna Kośka**

19 lutego 2023 roku oficjalnie zainaugurowano działalność Akademii Kopernikańskiej. Data nie została wybrana przypadkowo: była to 550. Rocznica urodzin najwybitniejszego polskiego naukowca Mikołaja Kopernika. Akademia ma stanowić żywy pomnik wystawiony naukowcowi

Polska nauka śladami Kopernika

przez współczesnych i kontynuować dzieło jego życia: pomagać rozwijać wiedzę, obalać fałszywe przekonania, wspierać krytyczne myślenie.

Akademia Kopernikańska: „element rywalizacji”, który ma pobudzić polską naukę Twórcy Akademii chcą, by wniosła ona do świata nauki nową jakość i nowoczesne sposoby zarządzania, więc inspirować się doświadczeniami zagranicznym jednostek naukowych. Służyć temu ma także międzynarodowa kadra: w połowie składa się z zagranicznych naukowców.

– *Nauka jest międzynarodowa, nie ma granic i* **CHODZI O TO, ŻEBY W TAKI WŁAŚNIE SPOSÓB JĄ UPRAWIAĆ.**

Oczywiście Akademii Kopernikańska nie jest tutaj pełnym novum, natomiast nowe jest to, że udaje się zaangażować 50 światowej klasy naukowców w działa-

Polska nauka śladami Kopernika

nia skierowane na nasz kraj – mówił Sekretarz Generalny Akademii Kopernikańskiej prof. dr hab. Krzysztof Górski.

– Skierowane na doradztwo w zakresie systemu grantowego, systemu stypendiów dla najmłodszych, dla studentów, doktorantów, konsultacje w zakresie tego, jak sugerować młodym badaczom tematy, które znajdują się na linii rozwoju nauki i robić to mądrze, z zaangażowaniem – dodał.

Pięć Izb odpowiadających obszarom zainteresowania Mikołaja Kopernika

Akademia oparta jest na pięciu filarach reprezentujących dziedziny, w których działał Mikołaj Kopernik. Są to: astronomia, ekonomia, prawo, medycyna oraz teologia i filozofia. Ustawa o Akademii Kopernikańskiej z 22 kwietnia 2022 roku przewiduje wyodrębnienie pięciu Izb:

– Izba Astronomii i Nauk Matematyczno-Przyrodniczych

Polska nauka śladami Kopernika

- Izba Nauk Medycznych
- Izba Nauk Ekonomicznych i Zarządzania
- Izba Filozofii i Teologii
- Izba Nauk Prawnych.

Dodatkowo powołano Izbę Laureatów Nagrody Kopernikańskiej.

---

*W skład każdej z pięciu głównych izb będzie wchodzić od 10 do 20 członków powoływanych przez prezydenta na wniosek zgromadzenia. **CZŁONKIEM AKADEMII BĘDZIE MOGŁA BYĆ OSOBA POSIADAJĄCA TYTUŁ PROFESORA ALBO STOPIEŃ NAUKOWY** lub inny uznany za równoważny.*

Co bardzo istotne, Akademia ma nie dublować zadań Polskiej Akademii Nauk, lecz poprzez „wprowadzenie elementu rywalizacji” napędzać rozwój polskiej nauki.

Polska nauka śladami Kopernika

Do tej pory do Akademii powołani zostali:

Izba Astronomii i Nauk Matematyczno-Przyrodniczych

WACŁAW GUDOWSKI (POLSKA) – profesor w Narodowym Centrum Badań Jądrowych w Świerku. Profesor fizyki neutronowej i fizyki reaktorów w Królewskim Instytucie Technologicznym – KTH, Sztokholm, Szwecja

LESZEK ROSZKOWSKI (POLSKA) – uzyskał PhD w Uniwersytecie Kalifornijskim w Davis. Jest fizykiem specjalizującym się w obszarze astrofizyki i kosmologii cząstek elementarnych, w szczególności bozonu Higgsa, „nowej fizyki” i ciemnej materii we Wszechświecie. Obecnie w ramach Centrum Astronomicznego M. Kopernika kieruje międzynarodowym zespołem badawczym ASTROCENT.

MAREK SARNA (POLSKA) – jest współtwórcą Wielkiego Teleskopu Południowoafrykańskiego SALT i zasiada w zarządzie Fundacji zarządzającej projektem.

Polska nauka śladami Kopernika

Jest również prezesem Polskiego Towarzystwa Astronomicznego. Jest członkiem Rady Polskiej Agencji Kosmicznej.

MARIAN SZYMCZAK (POLSKA) – pracuje na Uniwersytecie M. Kopernika. Współpracował z wieloma astronomicznymi ośrodkami zagranicznymi (m.in. Obserwatorium Paryskie, Instytut Radioastronomii Maxa Plancka). Jest m.in. Członkiem Międzynarodowej Unii Nauk Radiowych.

ANDRZEJ UDALSKI (POLSKA) – przez całą karierę związany jest z Uniwersytetem Warszawskim. Przez wiele lat był dyrektorem Obserwatorium Astronomicznego UW. Brał udział w realizacji projektu Teleskopu Warszawskiego w Obserwatorium Las Campanas w Chile.

GEORGE EFSTATHIOU (WIELKA BRYTANIA) – pracował w Uniwersytecie Kalifornijskim w Berkeley, następnie w Uniwersytetach w Oxford i w Cambridge. Był pierwszym dyrektorem Kavli Institute for Cosmology (Instytutu Kosmologii) w Cambridge. Odkrywca

Polska nauka śladami Kopernika

wielu znaczących zjawisk związanych z początkami Wszechświata, pionier komputerowych symulacji formowania się struktury kosmosu, zaangażowany w badania nad czarną energią.

MASASHI HAZUMI (JAPONIA) –jest związany z Uniwersytetem w Tokio oraz Institute of Particle and Nuclear Studies (KEK). Jest także związany z Japońską Agencją Kosmiczną (JAXA), gdzie kieruje projektem Lite BIRD skupiającym blisko 200 uczonych. Zaangażowany w wiele innych międzynarodowych projektów badawczych i kosmicznych.

DIDIER QUELOZ (SZWAJCARIA) –doktoryzował się w Uniwersytecie w Genewie, obecnie pracuje zarówno w macierzystej uczelni, jak i w Uniwersytecie w Cambridge. Wraz z Michelelem Mayorem, był odkrywcą pierwszej planety pozasłonecznej, krążącej wokół gwiazdy podobnej do Słońca. Otrzymał wraz z M. Mayorem Nagrodę Nobla w 2019 roku, za odkrycie egzoplanety orbitującej wokół słońca gwiazdy typu słonecznego.

Polska nauka śladami Kopernika

GIANFRANCO DE ZOTTI (WŁOCHY) - doktoryzował się z fizyki w Uniwersytecie w Padwie, z którym jest cały czas związany (był m.in. dyrektorem Obserwatorium Astronomicznego tego Uniwersytetu). Pracował też w NASA Goddard Center w Waszyngtonie, European South Laboratory w Garching (k. Monachium). Zasiada w gremiach kierowniczych ESA (Europejskiej Agencji Kosmicznej) oraz wielu międzynarodowych organizacji naukowych.

Naukowcem, który został powołany na członka Akademii, ale w ubiegłym roku osiągnął wiek emerytalny, jest Arthur B. McDonald z Kanady. Fizyk stopień doktora uzyskał w CALTECH. Pracował m.in. w Uniwersytecie Princeton, Laboratorium CERN w Genewie, Uniwersytecie w Oxford i w Los Alamos. Kieruje podziemnym laboratorium badawczym cząstek elementarnych Sudbury Neutrino Laboratory. W swoich badaniach koncentruje się na zagadnieniu cząstek elementarnych. Za swoje osiągnięcia wraz z zespołem otrzymał w 2015 roku Nagrodę Nobla.

Polska nauka śladami Kopernika

Izba Nauk Medycznych

ADAM DZIKI (POLSKA) – uzyskał doktorat (1980) i habilitację (1992) w Wojskowej Akademii Medycznej w Łodzi i jest związany z tą uczelnią do dziś. Chirurg o uznanej międzynarodowej pozycji naukowej, członek wielu międzynarodowych organizacji lekarskich. Członek zespołów redakcyjnych wielu polskich i zagranicznych wydawnictw naukowych. Przewodniczący Zespołu Nauk Medycznych Rady Doskonałości Naukowej.

GRZEGORZ GIELERAK (POLSKA) – od 1993 roku jest związany z Wojskowym Instytutem Medycznym. Uzyskał tam doktorat (1998) oraz habilitację (2005). Od 2007 roku jest dyrektorem Wojskowego Instytutu Medycznego. Specjalista w zakresie chorób wewnętrznych i kardiologii. Był wielokrotnie nagradzany za swoje osiągnięcia naukowe oraz organizacyjne. W 2022 roku mianowany generałem broni.

EWA MARCINOWSKA-SUCHOWIERSKA (POLSKA) – jest związana z Centrum Medycznym Kształ-

Polska nauka śladami Kopernika

czenia Poddyplomowego w Warszawie, gdzie uzyskała doktorat (1979) oraz habilitację (1988). Specjalizuje się w zakresie chorób wewnętrznych i geriatricznej. Jest autorką ponad 300 publikacji naukowych w tym zakresie. Jest uznanym autorytetem międzynarodowym w zakresie chorób kości (zwłaszcza osteoporozy), członkiem wielu stowarzyszeń krajowych i zagranicznych.

LESZEK MARKUSZEWSKI (POLSKA) – przez wiele lat był związany z Wojskową Akademią Medyczną w Łodzi, uzyskał w niej doktorat (1997) i habilitację (2011). Był Naczelnym Lekarzem Więziennictwa oraz dyrektorem Narodowego Instytutu Geriatricznej, Reumatologii i Rehabilitacji w Warszawie. Od 2020 roku jest związany z Uniwersytetem Technologiczno-Humanistycznym w Radomiu, gdzie stworzył i kieruje wydziałem lekarskim.

ANDRZEJ RYNKIEWICZ (POLSKA) – doktoryzował się i habilitował w Akademii Medycznej w Gdańsku. Przez wiele lat związany był z tą uczelnią, obecnie

Polska nauka śladami Kopernika

pracuje na Wydziale Lekarskim w Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie. Pracował w wielu klinikach europejskich. Jest specjalistą w obszarze kardiologii oraz chorób wewnętrznych. Jest prezesem Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego.

MARIANO BIZZARRI (WŁOCHY) – uzyskał doktorat na Uniwersytecie „La Sapienza” w Rzymie. Z tą uczelnią jest związany od początku swojej kariery zawodowej. Jego zainteresowania naukowe koncentrują się wokół medycyny eksperymentalnej, biomedycyny, medycyny kosmicznej. Jest członkiem i kierownikiem wielu międzynarodowych zespołów badawczych. Jest również członkiem wielu medycznych organizacji międzynarodowych, w tym związanych z eksploracją przestrzeni kosmicznej.

HANS JOACHIM MEYER (NIEMCY) – związany pozostaje z Georg August Universität Göttingen, gdzie w 1972 roku uzyskał doktorat. Habilitację otrzymał w 1981 roku w Uniwersytecie Medycznym w Hanowerze. Był także przez wiele lat związany ze szpitalem kli-

Polska nauka śladami Kopernika

nicznym Uniwersytetu w Kolonii. Jest chirurgiem o wybitnej pozycji międzynarodowej, prezesem Niemieckiego Stowarzyszenia Chirurgów (2012 – 2022).

MANSUR RAHNAMA-HEZAVAH (IRAN) – profesor nauk medycznych; Specjalista Chirurgii Stomatologicznej i Szcękowo-Twarzowej. Kierownik Katedry i Zakładu Chirurgii Stomatologicznej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie; Członek Rady Doskonałości Naukowej oraz Ekspert Polskiej Komisji Akredytacyjnej w Zespole Nauk Medycznych. Konsultant krajowy z zakresu chirurgii stomatologicznej. Prezes Polskiego Towarzystwa Chirurgii Stomatologicznej i Szcękowo-Twarzowe.

ADAM T. STYS (USA) – jest profesorem medycyny w Sanford Cardiovascular Institute w Sanford School of Medicine (University of South Dakota). Jest wybitnym specjalistą w zakresie chorób wewnętrznych, w szczególności zaś uznanym w skali międzynarodowej specjalistą w zakresie kardiologii. Kieruje kliniką kardiologii o uznanej renomie międzynarodowej. Jest

Polska nauka śladami Kopernika

konsultantem kardiologicznym wielu amerykańskich klinik kardiologicznych.

HUEY-JEN SU (TAJWAN) – urodziła się w Tajwanie. Studiowała w USA, gdzie w Szkole Zdrowia Publicznego w Uniwersytecie Harvarda uzyskała doktorat w zakresie zdrowia publicznego. Jest związana z National Cheng Kung University w Tainan, gdzie kieruje od lat Departamentem Środowiska i Zdrowia Publicznego. Jest członkiem wielu międzynarodowych zespołów badawczych, jest też zaangażowana w funkcjonowanie instytucji odpowiedzialnych za zdrowie publiczne.

Izba Nauk Ekonomicznych i Zarządzania

ADAM GLAPIŃSKI (POLSKA) – w latach 2003–2007 był profesorem w Wyższej Szkole Ekonomii i Prawa w Kielcach. Wcześniej wykładał m.in.: w Polskiej Akademii Nauk, Inter-University Centre of Postgraduate Studies w Dubrowniku, University of Colorado at Boulder, United States Business and Industrial Council na University of Missouri i University of Kansas oraz In-

Polska nauka śladami Kopernika

stitut Supérieur de Gestion. Obecnie prezes Narodowego Banku Polskiego.

ZBIGNIEW KRYSIAK (POLSKA) – doktoryzował się w 2004 r., a habilitację uzyskał w 2015 r. w Szkole Głównej Handlowej. Z tą uczelnią jest związany zawodowo od 1999 r. Autorem ponad 140 publikacji oraz ponad 100 recenzji naukowych, profesor wizytującym na uczelniach w USA i Indiach. Przewodniczący Rady Programowej Instytutu Myśli Schumana.

LEON PODKAMINER (POLSKA) – pracował m.in. w IER, PAN, IIASA (Laxenburg), EUR (Rotterdam). Jest emerytowanym pracownikiem Vienna Institute for International Economic Studies, z którym jest związany od 1993 r. Swoje badania koncentruje na zagadnieniach polityki ekonomicznej, makroekonomii, integracji i dezintegracji, globalizacji, kursów walutowych, wzorców konsumpcji i cen relatywnych.

MARTA KIGHTLEY (POLSKA) – zatrudniona na stanowisku profesora uczelni w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie w Instytucie Ekonomii Politycz-

Polska nauka śladami Kopernika

nej, Prawa i Polityki Gospodarczej (Katedra Ekonomii Politycznej i Historii Myśli Ekonomicznej). W latach 2007–2010 pracowała w służbie dyplomatycznej. Pełniła funkcję kierownika wydziału polityczno-ekonomicznego Ambasady RP w Seulu. Wieloletni członek Rady Edukacyjnej NBP.

THOMAS J. JORDAN (SZWAJCARIA) – ukończył studia w zakresie ekonomii i zarządzania na Uniwersytecie w Bernie w 1989 r., na którym w 1993 r. uzyskał również stopień doktora. Pracę habilitacyjną przygotował podczas trzyletnich studiów badawczych na Wydziale Ekonomii Uniwersytetu Harvarda (Cambridge, Massachusetts, USA). W 1998 r. został zatrudniony jako wykładowca, a od 2003 r. jako profesor honorowy na Uniwersytecie w Bernie. Wykłada teorię i politykę monetarną.

ROBERT HOLZMANN (AUSTRIA) – jest austriackim ekonomistą, prezesem Oesterreichische Nationalbank i członkiem Rady Prezesów Europejskiego Banku Centralnego, a także członkiem Austriackiej Akademii Nauk (od 2014 r.). Piastuje honorowe stanowiska w So-

Polska nauka śladami Kopernika

uth-Western University in Economics and Finance w Chengdu, Uniwersytecie Malezyjskim w Kuala Lumpur i Uniwersytecie New South Wales w Sydney. Przed ponownym podjęciem pracy akademickiej w 2011 r. zajmował szereg stanowisk w Banku Światowym.

Izba Nauk Prawnych

ELŻBIETA KARSKA (POLSKA) – doktorat uzyskała w Uniwersytecie Wrocławskim (2004) i habilitację (2010). Obecnie jest związana z Uniwersytetem Kard. S. Wyszyńskiego w Warszawie. Specjalizuje się w zakresie prawa międzynarodowego, współpracuje ze Stałym Trybunałem Arbitrażowym w Hadze oraz Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w Strasbourgu.

ANNA ŁABNO (POLSKA) – uzyskała doktorat (1985) i habilitację (1997) w Uniwersytecie Śląskim. Wśród zainteresowań naukowych mieści się polskie i porównawcze prawo konstytucyjne, w szczególności systemy sprawowania władzy z uwzględnieniem mechanizmów przekształceń ustrojowych we współczesnych państwach).

Polska nauka śladami Kopernika

CONOR CASEY (WIELKA BRYTANIA) – urodził się w 1993 roku w Północnej Irlandii. PhD uzyskał w 2020 roku w Trinity College w Dublinie. Obecnie jest związany z Uniwersytetem w Liverpoolu. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół zagadnień prawa konstytucyjnego. Współpracuje w tym zakresie ze Szkołą Prawa Yale University.

FABRIZIO GIULIMONDI (WŁOCHY) – związany jest z Uniwersytetem Rzymskim „La Sapienza”, gdzie piastuje stanowisko profesora. Specjalizuje się w obszarze prawa administracyjnego i prawa konstytucyjnego porównawczego. Jest członkiem międzynarodowych zespołów badawczych.

MARIUS OSTROWSKI – uzyskał PhD w 2017 roku w Oxford University. Specjalizuje się w historii idei i historii instytucji demokratycznych w Europie. Obecnie pracując w European University Institute we Florencji (Centrum R. Schumana), zajmuje się zagadnieniami związanymi z wpływem rozwoju społecznego na ewolucję idei i instytucji demokratycznych.

Polska nauka śladami Kopernika

ADRIAN VERMEULE (USA) – ukończył Harvard Law School, pracował jako profesor prawa w Szkole Prawa w Uniwersytecie Chicago, a następnie w Harvard Law School. Jest członkiem Amerykańskiej Akademii Nauk. Specjalizuje się w obszarze prawa konstytucyjnego oraz prawa administracyjnego. Jest promotorem koncepcji tzw. konstytucjonalizmu dobra wspólnego.

MANUELE VESCOVI (WŁOCHY) – uzyskał stopień doktora prawa na Uniwersytecie w Bolonii. Przez wiele lat był zaangażowany w dużych przedsiębiorstwach włoskich. Pełnił różne funkcje we władzach regionalnych regionu Toskania. Był senatorem Republiki Włoskiej.

Izba Filozofii i Teologii

KS. PAWEŁ BORTKIEWICZ (POLSKA) – członek Towarzystwa Chrystusowego dla Polonii Zagranicznej, profesor nauk teologicznych specjalizujący się w zakresie teologii moralnej. Wykładowca Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, następnie na Wydziale

Polska nauka śladami Kopernika

Teologicznym w Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie pełnił funkcję dziekana.

O. MARCIN TKACZYK (POLSKA) – urodził się w 1976 roku w Polsce. Doktoryzował się i uzyskał habilitację w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w obszarze logiki. Był Dziekanem Wydziału Filozofii oraz prorektorem KUL.

KS. IRENEUSZ WERBIŃSKI (POLSKA) – urodził się w 1950 roku w Polsce. Doktoryzował się w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w zakresie teologii duchowości. W tym obszarze uzyskał też habilitację w Akademii Teologii Katolickiej. Pracował w tej uczelni na Wydziale Teologicznym, a następnie współtworzył Wydział Teologiczny UMK w Toruniu. Obecnie jest związany z Akademią Jagiellońską w Toruniu.

PIOTR WILCZEK (POLSKA) – doktoryzował się i habilitację uzyskał w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Pracował na tym uniwersytecie, a następnie w Uniwersytecie Warszawskim, gdzie kierował Ośrodkiem Badań nad Reformacją i Kulturą Intelktualną

Polska nauka śladami Kopernika

w Europie Wczesnonowożytnej. Czynny w służbie dyplomatycznej jako ambasador RP w Waszyngtonie, a obecnie w Londynie.

KARD. GERHARD MÜLLER (NIEMCY) – urodził się w 1947 roku w Niemczech. Doktoryzował się i habilitację uzyskał w Uniwersytecie we Fryburgu Bryzgowijskim. Pracował w Uniwersytecie Ludwika i Maksymiliana w Monachium. Był biskupem Ratyzbony, prefektem Kongregacji Nauki Wiary, jest kardynałem Kościoła katolickiego.

TORY K. BAUCUM (USA) – był pastorem anglikańskim w USA, pracował jako profesor w George Mason University, Fairfax. Po dokonaniu konwersji na katolicyzm zaangażował się w aktywne działania ekumeniczne, kieruje Instytutem Pokoju prowadzącym dialog międzyreligijny.

NIGEL BIGGAR (WIELKA BRYTANIA) – jest pastorem anglikańskim, uzyskał doktorat z teologii na Uniwersytecie w Chicago. Na Uniwersytecie w Oxfordzie prowadzi projekt „Ethics and Empire”, w którym wraz

Polska nauka śladami Kopernika

z kierowanym przez siebie zespołem bada etyczne aspekty funkcjonowania Imperium Brytyjskiego.

BERNARDO ESTRADA (KOLUMBIA) – uzyskał doktorat w teologii biblijnej w Uniwersytecie w Nawarze w Hiszpanii w 1993 roku. Był przez wiele lat związany z papieskim Uniwersytetem Santa Croce w Rzymie. Obecnie jest zatrudniony w Uniwersytecie de la Sabana w Bogocie.

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW BUDŻETU PAŃSTWA,
PRYZNANYCH PRZEZ MINISTRA NAUKI W RAMACH
PROGRAMU SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ NAUKI

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Polska nauka śladami Kopernika

Fot. Szkoła Główna Mikołaja Kopernika

ODRODZENIE DUCHA KOPERNIKAŃSKIEGO

*Inauguracja roku akademickiego w Szkole Głównej Mikołaja
Kopernika*

Polska nauka śladami Kopernika

*Na mapie Polski od pewnego czasu działa nowa **JEDNOSTKA NAUKOWA – SZKOŁA GŁÓWNA MIKOŁAJA KOPERNIKA** – gdzie ideały astronoma stanowią inspirację do kształcenia kolejnych pokoleń badaczy. Rolę Rady Naukowej uczelni pełni Akademia Kopernikańska.*

Tekst: **Marek Sławiński**

Od wieków Polska była domem dla wielu wybitnych umysłów, których dorobek wyznaczał nowe kierunki myślenia i odpowiadał za postęp w szeregu dziedzin. Jednym z nich był Mikołaj Kopernik, który ze względu na zakres działalności oraz nowatorstwo wyróżnia się spośród tego grona w sposób szczególny. Odkrycia uczonego zmieniły oblicze nauki, a jego dziedzictwo jest nie tylko źródłem inspiracji, ale również fundamentem dla nowej

Polska nauka śladami Kopernika

instytucji, która nosi jego imię – Szkoły Głównej Mikołaja Kopernika (SGMK).

Utworzenie jednostki było wyrazem hołdu złożonego polskiemu astronomowi przez międzynarodowe środowisko akademickie pochodzące z renomowanych instytucji naukowych. Przeniesienie ducha kopernikańskiego do współczesności nie tylko upamiętnia jego niezrównane osiągnięcia, ale również odzwierciedla potrzebę promowania idei kopernikańskiej na świecie, przy wykorzystaniu najnowszych zasobów i zdobyczy nauki.

Czym jest Szkoła Główna Mikołaja Kopernika?

SGMK nie jest jedynie kolejną uczelnią, lecz miejscem, w którym ideały Kopernika – odwaga w prowadzeniu badań, upór w dążeniu do prawdy i otwartość na nowe idee – stają się inspiracją dla kształcenia kolejnych pokoleń naukowców. Różnorodność kadry naukowej oraz współpraca m.in. z Narodowym Bankiem Polskim, któ-

Polska nauka śladami Kopernika

rego eksperci pełnią rolę mentorów, zapewnia studentom merytoryczne wsparcie.

Szkoła przyciąga uczonych z renomowanych instytucji z całego świata, takich jak Princeton, Oxford, Harvard czy NASA, co pozwala na wymianę myśli i doświadczeń, a także świadczy o jej międzynarodowych aspiracjach. W erze cyfrowej, gdzie zmiany następują szybciej niż kiedykolwiek wcześniej, SGMK kładzie szczególny nacisk na praktyczne wykorzystanie wiedzy.

---

*Uczelnia kształci nie tylko teoretyków, ale również praktyków, gotowych zmierzyć się z wyzwaniem przyszłości. Dzięki temu, **STUDENCI SGMK STAJĄ SIĘ EKSPERTAMI GOTOWYMI NA KONFRONTACJĘ W ZMIENIAJĄCYM SIĘ ŚWIECIE.***

SKMG współpracuje blisko z Akademią Kopernikańską, a prezydium tej ostatniej stanowi Radę Na-

Polska nauka śladami Kopernika

ukową uczelni. O korzyściach, które daje taka współpraca opowiadał rektor Szkoły Głównej Mikołaja Kopernika dr Piotr Turek na konferencji prasowej przybliżającej ideę organizowanego przez uczelnię kongresu Futurist of The Year 2024.

– Udaje nam się realizować tak niesamowite projekty, i docierać do międzynarodowych wybitnych postaci ze świata nauki w dużej mierze dzięki Akademii Kopernikańskiej, której członkami są wybitni naukowcy, m.in. laureaci nagrody Nobla, czy wykładowcy z wielkich placówek dydaktycznych z całego świata – mówił dr Turek. – Ich zaplecze naukowe, polecenie nas i proponowanie w swoich gremiach sprawia, że jesteśmy w stanie z takim rozmachem realizować nasze projekty i jesteśmy w stanie budować tę uczelnię w sposób międzynarodowy – dodał.

Rektor SGMK podkreślał, że wyjątkowość oferty uczelni „tkwi w trzech słowach – międzynarodowość, interdyscyplinarność i wysoka jakość”. – To sprawia, że my nie konkurujemy z nikim w kraju.

Polska nauka śladami Kopernika

Staramy się sprowadzić Harvard do Polski, żeby wybitne jednostki nie wyjeżdżały do Bostonu. Chcemy zbudować ofertę, która za kilka lat sprawi, że wybitni liderzy będą mogli studiować tutaj, w kraju i będą mieli dostęp do wielkiej, międzynarodowej jakości – podkreślił.

Jedna szkoła, pięć miast

W roku akademickim 2023/2024 naukę w Szkołach Doktorskich rozpoczęło blisko 60 doktorantów. Kształcenie doktorantów trwa sześć semestrów i kończy się złożeniem rozprawy doktorskiej.

Mieszcząca się w Warszawie siedziba główna szkoły integruje działalność Kolegiów działających w pięciu miastach: Kolegium Astronomii i Nauk Przyrodniczych w Toruniu, Kolegium Nauk Medycznych w Olsztynie, Kolegium Nauk Ekonomicznych i Zarządzania w Warszawie, Kolegium Filozofii i Teologii w Krakowie oraz Kolegium Nauk Prawnych w Lublinie. Stanowią one wydziały zamiejscowe jednostki naukowej. Każde z nich

Polska nauka śladami Kopernika

będzie skupiać się na jednej dyscyplinie, w której osiągnięcia miał Mikołaj Kopernik.

– *O roku prężnego działania udało nam się wiele osiągnąć. **ZBUDOWALIŚMY BARDZO SILNE FUNDAMENTY NASZEJ UCZELNI. JEST TO PIĘĆ KOLEGIÓW,** w których kształcimy w tym momencie w sześciu dziedzinach. Są to filozofia, teologia, nauki medyczne, nauki prawne, ekonomia i finanse. Już niebawem do tego grona dołączy też astronomia – przybliżyła dyrektor ds. Naukowych i Edukacyjnych SGMK Katarzyna Ciecchowicz.*

– W tym momencie w zasadzie wszystkie nasze kolegia prowadzi zajęcia w ramach szkoły doktorskiej i realizują zarówno misję interdyscyplinarności, jak również misję międzynarodowości. Dowodem tego są,

Polska nauka śladami Kopernika

choćby ostatnie zajęcia, które były prowadzone przez światowej sławy profesorów Harolda Jamesa z Princeton University oraz Petera C. Bishopa z University of Houston – wskazuje.

Czym zajmują się poszczególne Kolegia SGMK?

Kolegium Astronomii i Nauk Przyrodniczych w Toruniu stanowi centrum naukowej innowacji w dziedzinie astronomii i oferuje unikalne możliwości dla przyszłych doktorantów, zapewniając indywidualizowaną opiekę naukową. Uczelnia daje studentom możliwość zakładania własnych startupów, dbając nie tylko o stronę teoretyczną, ale i praktyczną tych przedsięwzięć. Placówka ma stanowić miejsce, dzięki któremu uczestnicy zajęć uzyskają dostęp do ekspertów z całego świata, bez konieczności wyjeżdżania za granicę.

Kolejnym na liście jest Kolegium Nauk Medycznych w Olsztynie, którego program kształcenia obejmuje zagadnienia związane z komercjalizacją badań

Polska nauka śladami Kopernika

naukowych, etyką ich prowadzenia, podstawami Evidence-Based Medicine oraz prawem medycznym.

*Absolwent będzie wyposażony w wiedzę z różnych dziedzin nauki, **POZWAŁAJĄCĄ MU TWÓRCZO IDENTYFIKOWAĆ I FORMUŁOWAĆ**, a także innowacyjne rozwiązywać złożone problemy.*

W Lublinie działa z kolei Kolegium Nauk Prawnych, którego celem jest wprowadzenie do polskich środowisk prawnych nowych, dobrze wykształconych kadr. Program obejmuje m.in. metodologię nauk prawnych, ekonomiczną analizę prawa, etykę w pracy badawczej, a także zagadnienia związane z historią prawa oraz prawem autorskim.

Nauka nawiązuje do średniowiecznych relacji mistrz-uczeń

Kolegium Filozofii i Teologii, będące częścią Szkoły Głównej Mikołaja Kopernika, oferuje kształcenie

Polska nauka śladami Kopernika

w dwóch dyscyplinach: filozofii oraz naukach teologicznych. Program dla doktorantów daje możliwość wspólnej pracy nad rozwijaniem kompetencji badawczych w nawiązaniu do tradycji uniwersyteckiej relacji między mistrzem a uczniem. Zaproszenie do współpracy uczonych z zagranicy ma na celu odtworzenie średniowiecznego przepływu myśli i idei. Program kształcenia obejmuje m.in. etykę w pracy badawczej, filozofię nauki, a także zagadnienia związane z teorią argumentacji czy hermeneutyką.

Ostatnim jest Kolegium Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, które w ramach Szkoły Głównej Mikołaja Kopernika w Warszawie oferuje różnorodne programy studiów, w tym Szkołę Doktorską, kurs MBA (Master of Business Administration) we współpracy z Narodowym Bankiem Polskim oraz studia pierwszego stopnia i magisterskie.

Głównym celem Kolegium jest przygotowanie absolwentów do samodzielnego prowadzenia badań naukowych oraz promowania wolności debaty akademickiej.

Polska nauka śladami Kopernika

„Program kształcenia wzmacnia także cechy charakteru, **PRZYGOTOWUJĄC STUDENTÓW DO AKTYWNEGO UDZIAŁU W ŻYCIU ZAWODOWYM i społecznym.**

Szkoła Główna Mikołaja Kopernika prowadzi studia MBA

Studia podyplomowe MBA mają zapewnić uczestnikom aktualną wiedzę tematyczną opartą na praktycznych doświadczeniach. Ich program skierowany jest do kadry zarządzającej, w tym członków organów statutowych, dyrektorów spółek handlowych i menedżerów, którzy pragną poszerzyć swoją wiedzę z zakresu ekonomii, finansów i bankowości. Szkoła kształci obecnie 70 studentów Akademii MBA.

Za najwyższą jakość kształcenia na wymienionych Kolegiach odpowiadać ma kadra SGMK. Należą do niej nobliści, elita uczelni światowych, wybitni polscy naukowcy łączący badania z praktyką gospodarczą. W jej skład wchodzi m.in. członkowie Rady Naukowej Kolegium Nauk

Polska nauka śladami Kopernika

Ekonomicznych i Zarządzania SGMK Harold James, Leon Podkaminer i Grażyna Ancyparowicz, a także dziekani i prodziekani poszczególnych Kolegiów – Fabrizio Giulimondi, Marios Loukas, Andrzej Rynkiewicz, Andrzej Niedzielski, Mirosław Lenart czy Saša Horvat.

W ramach SGMK działa też Szkoła Doktorska, która posiada uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora oraz doktora habilitowanego w kilku dyscyplinach naukowych, obejmujących ekonomię, prawo, filozofię, teologię, astronomię i nauki medyczne. Głównym jej celem jest przygotowanie doktorantów do prowadzenia procesów badawczych, realizowanie projektów naukowych oraz przekazywanie najnowszej wiedzy na poziomie 8 Polskiej Ramy Kwalifikacji. Absolwenci będą potrafili prowadzić dialog naukowy, pisać teksty naukowe, stosować metody badawcze oraz działać w zespołach. Dodatkowo posiadają umiejętności prezentacji danych, komunikacji cyfrowej i implementacji wiedzy w praktyce.

Polska nauka śladami Kopernika

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW BUDŻETU PAŃSTWA,
PRYZNANYCH PRZEZ MINISTRA NAUKI W RAMACH
PROGRAMU SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ NAUKI

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Polska nauka śladami Kopernika

AKADEMIA KOPERNIKAŃSKA I ROZBUDZANIE WYOBRAŹNI

Fot. Archiwum prywatne

Prof. Marek Sarna z Mikołajem Kopernikiem

Polska nauka śladami Kopernika

*Szkoła Główna będzie kształcić elity, które **W PRZYSZŁOŚCI WEZMĄ ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA LOSY POLSKIEGO SPOŁECZEŃSTWA I POLSKIEJ NAUKI – MÓWI PROF. MAREK SARNA** z Izby Astronomii i Nauk Matematyczno-Przyrodniczych Akademii Kopernikańskiej. I zadaje pytanie: Czy można sobie wyobrazić funkcjonowanie państwa bez astronomii?*

Rozmawiała **Katarzyna Świerczyńska**

Jakie znaczenie ma dla polskiej nauki Akademia Kopernikańska i powiązana z nią Szkoła Główna Mikołaja Kopernika?

Szczerze mówiąc, dziś trudno jest odpowiedzieć na to pytanie. Akademia Kopernikańska to zupełnie nowa inicjatywa i tak naprawdę będziemy mogli ocenić, w jaki sposób przyczyniła się do rozwoju nauki i jakie przyniosła korzyści dopiero za jakiś czas. Jednak już teraz

Polska nauka śladami Kopernika

widzę ogromny potencjał w tej inicjatywie. Akademia Kopernikańska to gremium skupiające najwybitniejszych naukowców i praktyków z różnych dziedzin, z Polski i świata. Czterech akademików to laureaci Nagrody Nobla z fizyki.

Szkoła Główna będzie kształcić elity, które w przyszłości wezmą odpowiedzialność za losy polskiego społeczeństwa i polskiej nauki. Utworzenie Szkoły Głównej Mikołaja Kopernika jest pierwszą od kilkudziesięciu lat nową uczelnią powołaną przez państwo.

Marek J. Sarna

jest profesorem w Centrum Astronomicznym im. M. Kopernika PAN. Jego zainteresowania naukowe koncentrują się na ewolucji gwiazd i układów podwójnych. Z nominacji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego zasiada w Radzie ESO, z wyboru środowiska pełni funkcję prezesa Polskiego Towarzystwa Astronomicznego, a od 2015 roku jest członkiem Rady Polskiej Agencji Kosmicznej. W 2023 został powołany w skład Izby Astronomii i Nauk Matematyczno-Przyrodniczych Akademii Kopernikańskiej.

Polska nauka śladami Kopernika

Kompetentnie mogę mówić przede wszystkim o astronomii i astrofizyce, jestem członkiem Izby Astronomii i Nauk Matematyczno-Przyrodniczych Akademii Kopernikańskiej. Spojrzałbym też na to wszystko z perspektywy nieco historycznej, bo utarła się taka tradycja, że my, polscy astronomowie, działamy trochę w takim trybie pięćdziesięcioletnim.

Mierzonym rocznicami urodzin Mikołaja Kopernika?

Dokładnie. 450 rocznica to rok 1923, który jest jednocześnie rokiem powstania Polskiego Towarzystwa Astronomicznego, którego obecnie jestem prezesem. Wtedy, krótko po odzyskaniu niepodległości, wszystko było rozproszone, brakowało kadr, aparatury, ale jednak wszyscy chcieli działać, coś robić, tworzyć, budować. Kolejna taka cezura czasowa to 500 rocznica, która wypadła w 1973 roku. To moment, kiedy kadra naukowa już się po wojnie nieco odbudowała. To powojenne, pełne energii pokolenie. Udało się wtedy zorganizować nadzwyczajne zebranie Międzynarodowej Unii

Polska nauka śladami Kopernika

Astronomicznej w Polsce, w Warszawie. I to był też pewien impuls.

„*Oczywiście to nie jest tak, że przez 50 lat ludzie nic nie robili, ale te momenty są bardzo ważne, bo **POKAZUJĄ, ŻE PAŃSTWO W JAKIŚ SPOSÓB W NAUKĘ INWESTUJE.***

Nie oszukujmy się, za takim wsparciem zawsze idą decyzje polityczne, a zaraz za nimi, co jest ważne dla badań, także decyzje finansowe. Powstaje nowoczesne miasteczko Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Centrum Astronomiczne im. M. Kopernika PAN oraz Centrum Badań Kosmicznych PAN. Powstają obserwatoria uniwersyteckie w Piwnicach, Ostrowiku czy Białkowie. Taka jest kolej rzeczy.

W 1973 roku nie był pan jeszcze astronomem.

Byłem w szkole średniej, a astronomią zająłem się w latach 80. I dziś w jakiś sposób uczestniczę w ko-

Polska nauka śladami Kopernika

lejnym wydarzeniu związanym z tą cezurą 50 lat i kolejnej rocznicy urodzin Kopernika. Powołanie Akademii Kopernikańskiej to decyzja polityczna. Ja bym tu odwrócił role i zadał Pani pytanie. Czy można sobie wyobrazić funkcjonowanie państwa bez astronomii?

Zależy jak na to spojrzeć, ale odpowiem: tak.

No właśnie. Oczywiście współcześnie musimy tu wziąć pod uwagę, że mówimy także o badaniach kosmicznych, które dostarczają istotnych informacji z orbity ziemskiej dla funkcjonowania państwa, ale przyjmijmy, że tak. To teraz zapytam: a czy państwo może funkcjonować bez edukacji i nauki?

Tu bez wahania odpowiem, że nie.

Chyba każdym się z tym zgodzi. Więc teraz zapytajmy, czy państwo powinno świadomie kształcić kadry zarządcze? Bo temu celowi m.in. ma służyć Akademia Kopernikańska i Szkoła Główna. Przecież tu skupiono wybitnych w swoich dziedzinach specjalistów.

Polska nauka śladami Kopernika

*Tylko w Izbie Astronomii i Nauk Matematyczno-Przyrodniczych mamy czterech noblistów. Jak **OGROMNE TO SĄ DZIŚ MOŻLIWOŚCI DLA MŁODYCH LUDZI, KTÓRZY CHCĄ ROBIĆ DOKTORATY**, rozwijać się, tworzyć projekty badawcze.*

Oczywiście Izba Astronomiczna jest jedną z pięciu, obok m.in. Izby Nauk Ekonomicznych i Zarządzania i Nauk Prawnych. Wspólnie możemy kształcić kadry dla administracji państwowej.

Oczywiście ja również na swojej drodze, jako młody człowiek spotkałem wybitnych naukowców, ale o takich możliwościach, jakie są dziś, mogłem tylko pomarzyć.

W Polsce możemy przyjąć, że dojście do tego trzeciego stopnia naukowego, jakim jest obrona doktoratu, zajmuje minimum 10 lat. I uważam, że co najmniej 10 lat trzeba, żebyśmy mogli ocenić, jak sprawdza się Akademia Kopernikańska i Szkoła Główna. Te 10 lat po-

Polska nauka śladami Kopernika

zwoli uruchomić i mieć absolwentów po wszystkich trzech stopniach kształcenia.

Akademia skupia nie tylko naukowców z Polski.

Jakie to ma znaczenie?

Polska astronomia na przestrzeni lat to wiele fantastycznych, zrealizowanych projektów i różnych form aktywności, które w sposób logiczny zazębiają się ze sobą. Bo to z jednej strony indywidualne projekty – ktoś na przykład miał ideę, żeby wybudować teleskop w Gorcach i środowisko krakowskie to zrealizowało. Ale nie oszukujmy się – projekty astronomiczne wymagają ogromnych pieniędzy. Stąd mamy tę drugą stronę, przedsięwzięcia, które wychodzą poza granice państw i przybierają formę konsorcjów międzynarodowych. Taka międzynarodowa współpraca jest dziś wręcz niezbędna!

Polska, w tym Pan, ma swój udział w budowie i eksploatacji Wielkiego Teleskopu Południowoafrykańskiego - SALT.

Polski wkład to 10 procent kosztów projektu, budowy i eksploatacji teleskopu. I dzięki temu mamy te-

Polska nauka śladami Kopernika

raz 10 procent czasu obserwacyjnego dla siebie, z czego korzystają polscy astronomowie. Bez konsorcjum skupiającego wiele państw i instytucji naukowych budowa SALT nie zakończyłaby się sukcesem.

*Tak samo ważna jest przynależność do międzynarodowych organizacji. **JESTEŚMY PRZECIEŻ CZŁONKAMI EUROPEJSKIEJ AGENCJI KOSMICZNEJ.** Dane uzyskiwane przy użyciu satelitów wpływają na życie każdego z nas.*

Poczynając od prognoz pogody, systemów nawigacji GPS, a kończąc na monitorowaniu zagrożeń, czy wpływu aktywności Słońca na bezpieczeństwo energetyczne. Inną bardzo ważną astronomiczną organizacją jest Europejskie Obserwatorium Południowe – ESO, gdzie przy użyciu najnowocześniejszej aparatury odkrywamy i wyjaśniamy zagadki Wszechświata.

Polska nauka śladami Kopernika

Jest tu miejsce dla wizjonerów?

Akademia Kopernikańska i Szkoła Główna są m.in. po to, aby pasję poznawczą i chęć mądrego działania w młodych ludziach zaszczepiać. Ludzie z wizją są potrzebni. Bez pasji nic się nie zrobi. Potrzebne jest pokazanie, że o wartości jednostki nie decyduje to, ile masz, a kim jesteś!

Jednak bez pieniędzy jest ciężko.

Dlatego dobrze, że państwo podejmuje pewne inicjatywy. Decyzja o tym, która wizja jest warta realizacji, czyli przeznaczenia na ten cel pieniędzy, leży w kompetencji państwa. Wyłuskanie tych najbardziej wartościowych musi wynikać z długofalowej polityki naukowej.

Spójrzmy na to tak: czy potrzebujemy 5 tysięcy astronomów w Polsce? No nie!

*Ale **POTRZEBNE SĄ OBSERWATORIA, PLANETARIA I MIEJSCA, GDZIE MŁODZI LUDZIE MOGĄ ASTRONOMIĘ POZNAWAĆ, gdzie stykają się z nowoczesnymi technologiami.***

Polska nauka śladami Kopernika

Budowa np. teleskopu to przedsięwzięcie, które wymaga wiedzy z zakresu optyki, mechaniki, informatyki, pneumatyki i astronomii. Popularyzacja nauki, w tym astronomii, ma na celu rozbudzenie wyobraźni technicznej i chęci poznawania otaczającego świata przez młodych ludzi. Do astronomii trafi niewielu, ale wielu będzie studiować kierunki politechniczne i inne specjalności, które są niezbędne do funkcjonowania nowoczesnego państwa. To powinno być kluczowe.

Akademia Kopernikańska to nie tylko astronomia, ale też nauki medyczne, teologia, prawo czy ekonomia.

Dlatego to coś zupełnie nowego, zupełnie nowe podejście. Przez dziesięciolecia państwo nie powołało żadnej nowej uczelni wyższej. To się teraz stało i moim zdaniem, to zaprocentuje, bo jesteśmy w stanie wypracować nowy model kształcenia kadr. Osoby otwarte zarówno na nowoczesną wiedzę, jak również rozumiejące otaczające ich świat i Wszechświat. Powtórzę: mamy znakomitą kadrę. Nie wszystko, co robimy w ży-

Polska nauka śladami Kopernika

ciu, musi się udać, ale warto korzystać z możliwości, jakie dostajemy, dążyć do wytyczonych celów.

Apan, dlaczego został astronomem?

O, to zaczęło się od tego, że przeczytałem książki, które znalazłem w bibliotece taty. To powieści science fiction, głównie Lem. I zacząłem zastanawiać się, czy to wszystko, co opisuje autor, jest prawdą, jest możliwe?

”*Mama kupiła mi Encyklopedię Przyrodniczą, gdzie były artykuły poświęcone astronomii. **BYŁEM TYM ZACIEKAWIONY, CHOĆ NIEWIELE JESZCZE ROZUMIAŁEM. ALE DROGA DO CELU ZOSTAŁA WYZNACZONA, CHOĆ NIE BYŁA PROSTA.** Mama chciała, abym miał zawód przynoszący dochód, więc jestem z wykształcenia technikiem mechanikiem.*

Polska nauka śladami Kopernika

Kiedy po ukończeniu studiów chciałem zająć się astronomią, to nie było na uczelni wakatu pracownika naukowego, dlatego swoją pracę zaczynałem od pracy w administracji państwowej. Dopiero po 3 latach zacząłem studia doktoranckie w Centrum Astronomicznym im. M. Kopernika PAN. Każdy z tych etapów mojego życia czegoś mnie nauczył i tak podchodzę do każdego wyzwania. Negatywne i pozytywne doświadczenia są równie cenne i wartościowe. Takim pozytywnym wyzwaniem z pewnością jest możliwość współtworzenia Akademii Kopernikańskiej.

Co bym pan zmienił w podejściu do nauki w Polsce?

Chciałbym, aby o nauce myślano długofalowo. Życzyłbym sobie, aby polityka związana z nauką była po prostu stabilna. W Stanach Zjednoczonych co 10 lat spotyka się grono ekspertów i podsumowuje ostatnie dziesięciolecie i zastanawia się, w jakim kierunku powinny iść badania, inwestycje w kolejnym dziesięcioleciu. Nie wszystko musi być trafione, ale ży-

Polska nauka śladami Kopernika

czyłbym sobie, aby u nas też planowano właśnie w taki sposób. Korzystajmy z dobrych, sprawdzonych wzorów.

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW BUDŻETU PAŃSTWA,
PRYZNANYCH PRZEZ MINISTRA NAUKI W RAMACH
PROGRAMU SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ NAUKI

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Spółeczna
Odpowiedzialność
Nauki

Polska nauka śladami Kopernika

CZYM JEST AKADEMIA KOPERNIKAŃSKA? ŁATWY QUIZ

Fot. Shutterstock

Pomnik Mikołaja Kopernika w Toruniu

Polska nauka śladami Kopernika

AKADEMIA KOPERNIKAŃSKA MA BYĆ ŻYWYM POMNIKIEM MIKOŁAJA KOPERNIKA *i zajmować się współczesnymi badaniami w dziedzinach nauki pokrewnych do tych, którymi zajmował się słynny polski astronom.* **W NASZYM QUIZIE SPRAWDZICIE SWOJĄ WIEDZĘ O DZIAŁALNOŚCI TEJ INSTYTUCJI.**

Tekst: **Maciej Zaremba**

Wlutym w cyklu „Polska nauka śladami Kopernika” pod hasłem „Akademia Kopernikańska – żywy pomnik Mikołaja Kopernika” opisujemy działania instytucji badawczej, która ma być swoistym pomnikiem ku czci wielkiego polskiego astronoma. Akademia Kopernikańska ma integrować i wspierać badania naukowców z Polski i całego świata. W kolejnych

Polska nauka śladami Kopernika

tekstach chcemy opowiedzieć, jak Akademia Kopernikańska realizuje Narodowy Program Kopernikański i działa na polu astronomii, matematyki, fizyki i innych nauk przyrodniczych, medycyny, ekonomii i zarządzania, nauk prawnych oraz filozofii i teologii.

Akademia Kopernikańska. Czym jest i jak działa - łatwy quiz

Przed lekturą kolejnych artykułów i materiałów poświęconych Akademii Kopernikańskiej, które będą pojawiać się we „Wprost” przez cały luty, zapraszamy do rozwiązania łatwego quizu poświęconemu jej działalności. Quiz nie jest trudny, więc można spróbować go rozwiązać bez większego przygotowania. Jeśli jednak nie znacie odpowiedzi na któreś z pytań, warto zapoznać się z naszym tekstem poświęconym Akademii Kopernikańskiej.

Polska nauka śladami Kopernika

ROZWIĄŻ QUIZ

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW
MINISTERSTWA EDUKACJI I NAUKI W RAMACH PROGRAMU
„SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ NAUKI”

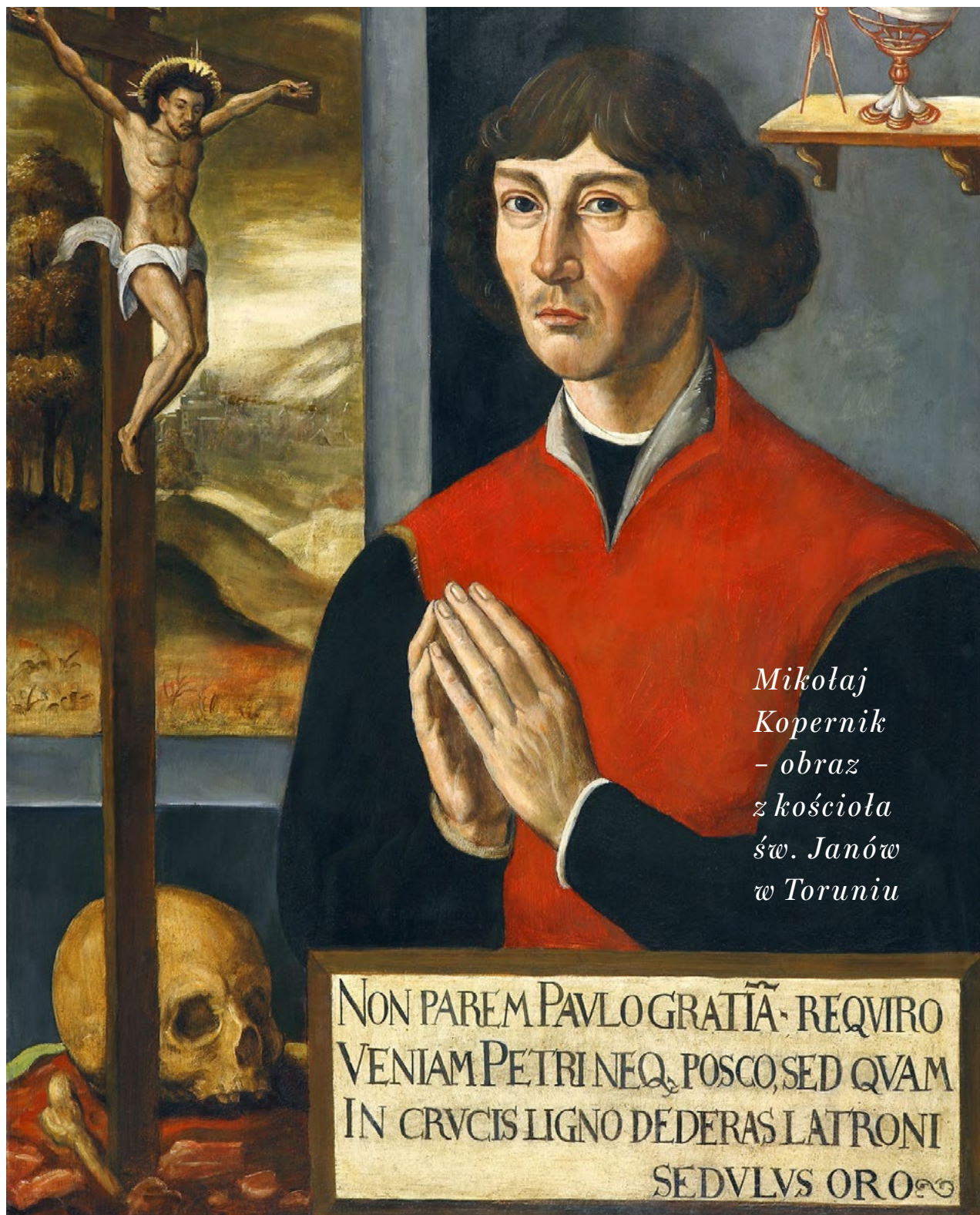
**Ministerstwo
Edukacji i Nauki**

Polska nauka śladami Kopernika

Polska nauka śladami Kopernika

TRUDNY QUIZ POŚWIĘCONY AKADEMII KOPERNIKAŃSKIEJ

Akademia Kopernikańska, która ma być żywym pomnikiem Mikołaja Kopernika, jest w lutym głównym tematem tekstów w cyklu „Polska nauka śladami Kopernika”.

**SPRAWDŹCIE W NASZYM TRUDNYM QUIZIE,
CZEGO DOWIEDZIELIŚCIE SIĘ NA JEJ TEMAT
Z NASZYCH TEKSTÓW I VIDEOCASTÓW!**

Tekst: **Maciej Zaremba**

Polska nauka śladami Kopernika

Wlutym w cyklu „Polska nauka śladami Kopernika” w naszych tekstach i videocastach przybliżaliśmy działalność Akademii Kopernikańskiej i związanej z nią Szkoły Głównej Mikołaja Kopernika. Te młode instytucje naukowe mają integrować i wspierać badania naukowców z Polski i całego świata oraz kształcić przyszłych naukowców na polu astronomii, matematyki, fizyki i innych nauk przyrodniczych, medycyny, ekonomii i zarządzania, nauk prawnych, filozofii i teologii, czyli dziedzin z którymi w większym lub mniejszym stopniu związany był Mikołaj Kopernik.

Trudny quiz z działalności Akademii Kopernikańskiej

POD TYM LINKIEM znajdziecie wszystkie nasze artykuły i materiały opublikowane w styczniu, a działalności Akademii Kopernikańskiej i Szkoły Głównej Mi-

Polska nauka śladami Kopernika

kołaja Kopernika. Po zapoznaniu się z nimi sprawdźcie w naszym quizie, jak wiele dowiedzieliście się z nich na temat tych naukowych instytucji!

ROZWIĄŻ QUIZ

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW
MINISTERSTWA EDUKACJI I NAUKI W RAMACH PROGRAMU
„SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ NAUKI”

**Ministerstwo
Edukacji i Nauki**

Polska nauka śladami Kopernika

PROF. GÓRSKI: AKADEMIA KOPERNIKAŃSKA TO PLATFORMA WYMIANY MYŚLI

Fot. Materiały prasowe

*Prof. Krzysztof Górski, Sekretarz Generalny Akademii
Kopernikańskiej w videocastie „Ludzie nauki”*

Polska nauka śladami Kopernika

*Najważniejszym celem powołania Akademii Kopernikańskiej było **STWORZENIE KOLEGIALNEGO CIAŁA ZŁOŻONEGO Z NAUKOWCÓW POLSKICH I ZAGRANICZNYCH, które udostępni im platformę oddziaływania, wymiany myśli i sugestii – MÓWIŁ W VIDEOCAŚCIE WPROST „LUDZIE NAUKI” SEKRETARZ GENERALNY AKADEMII KOPERNIKAŃSKIEJ PROF. KRZYSZTOF GÓRSKI.***

Tekst: **Maciej Zaremba**

Akademia Kopernikańska została powołana w 550. rocznicę urodzin Mikołaja Kopernika z intencją wystawiania polskiemu astronomowi żywego pomnika. O pierwszym roku działalności tej instytucji naukowej i jej dalszych planach opowiedział w kolejnym odcinku videocastu Wprost „Ludzie nauki” z cyklu „Polska nauka śladami

Polska nauka śladami Kopernika

Kopernika” Sekretarz Generalny Akademii Kopernikańskiej, astrofizyk prof. Krzysztof Górski.

Zapraszamy do wysłuchania całego odcinka videocastu Wprost „Ludzie nauki”

Prof. Krzysztof Górski opowiedział o celach powołania Akademii Kopernikańskiej. – Wydaje się, że

---

*„najważniejszym celem było **STWORZENIE KOLEGIALNEGO CIAŁA ZŁOŻONEGO Z NAUKOWCÓW** polskich i zagranicznych, które udostępni im platformę oddziaływania, wymiany myśli, wymiany sugestii*

– stwierdził Sekretarz Generalny Akademii.

– Ma to umożliwić działania, które pozwolą wprowadzić nowe elementy do tego, jak podchodzimy do badań naukowych, ich kierunkowania, wspomaganie, a poprzez Szkołę Główną Mikołaja Kopernika także działań w kierunku edukacyjnym – dodał.

Polska nauka śladami Kopernika

Akademia Kopernikańska jako żywy pomnik Kopernika

Jak tłumaczył prof. Górski, idea powołania Akademii była ściśle związana z obchodami 550. rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika.

– Poszukiwano odpowiedzi na pytanie, jak można godnie uczcić tę rocznicę.

---

*I powstał pomysł utworzenia Akademii Kopernikańskiej. Akademii i stowarzyszonej z nią Szkoły Głównej **JAKO RODZAJU ŻYWEGO POMNIKA DLA MIKOŁAJA KOPERNIKA** – wskazuje prof. Górski.*

– Wyraża się to m.in. tym, że przynajmniej w początkowym okresie działalności te instytucje mają działać na niwie pięciu tematycznych kierunków, które pozostały nam w schedzie po Koperniku. Chodzi o astronomię, ale również prawo, medy-

Polska nauka śladami Kopernika

cybę, filozofię i teologię oraz ekonomię – podkreśla.

Sekretarz Generalny Akademii Kopernikańskiej przyznaje, że on sam uważał, że warunkiem powstania Akademii musiało być powołanie jej „na zasadzie ciekawego pomysłu i próby stworzenia wartości dodanej, którą można włożyć w cały pejzaż polskiej nauki, zarówno w sensie edukacyjnym, jak i w sensie badawczym”.

– Chcemy mieć efektywną platformę dialogu pomiędzy zagranicznymi członkami Akademii, którzy zechcą nas wspomagać i ich kolegami z Polski. Celem tego dialogu ma być znalezienie takich kierunków badawczych, które będą mogły dodać coś pozytywnego do tego, co już się dzieje w Polsce w obszarze naukowym – podkreślił.

Prof. Górski zaznaczył, że stworzenie takiej instytucji od zera jest bardzo trudnym przedsięwzięciem.

Polska nauka śladami Kopernika

– *Akademia Kopernikańska ma być zaangażowana w proces implementacji tego, co nazwano **NARODOWYM PROGRAMEM KOPERNIKAŃSKIM DLA ROZWOJU POLSKIEJ NAUKI.***

Kiedy osiągniemy pełen statutowy rozmiar Akademii, czyli 100 członków i rozpoczniemy efektywne działanie i komunikację pomiędzy nimi, będziemy stwarzali propozycje tego, jak wypełnić treścią ten termin – mówił nam prof. Górski.

Jednak w samej rozmowie wskazał wiele rzeczy, które już w ciągu pierwszego roku udało się zrobić. Wśród nich znalazło się m.in. powołanie Szkoły Głównej Mikołaja Kopernika, zorganizowanie I Światowego Kongresu Kopernikańskiego, wręczenie Nagród Kopernikańskich, czy przyznanie pierwszych środków finansowych na badania naukowe w postaci grantów i stypendiów.

Polska nauka śladami Kopernika

ZOBACZ WIDEO

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW
MINISTERSTWA EDUKACJI I NAUKI W RAMACH PROGRAMU
„SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ NAUKI”

**Ministerstwo
Edukacji i Nauki**
